

Школа в Америці.

30 мільйонів школярів. — Два і чверть біліона річного видатку.

Після того, як усі американські школи, початкові, середні і вищі, вечірні, фахові та всякі інші, відкриють свої двері, приблизно чвертьна всіго населення Злучених Держав опиниться „на шкільній лавці“. В останньому шкільному році, за який є повні статистичні дані (1926), нараховано в Америці понад 30.000.000 дітей у шкільному віці, від п'ятого до сімнадцятого року життя включно.

З того числа приблизно 21.000.000 училося в публичних початкових школах, 2.148.000 у приватних і парохіальних, 3.758.000 в середніх школах („гай-скулах“) публичних і 298.000 у приватних „гай-скулах“, 267.000 в торговельних і фахових, разом 27.000.000 або 90 відсотків усієї дітвори в школі. В тому самому році в університетах і „каледжах“ було записано 821.000 студентів; у педагогічних інститутах і „нормальних школах“ (для учителів) 284.000.

На всіх вечірніх курсах вчилось біля мільйона осіб. Коли додати до того ще всякі спеціальні школи та курси, то сума учеників дасть більше як чвертьну всіго населення держав. Теж приблизно до мільйона доходить число учителів і професорів у всіх школах. Всі кошти удержання шкіл і шкільного навчання обраховано в тому році на 2.745 мільйонів доларів.

Зокрема помітний в останніх роках зріст середнього шкільного навчання. Від 1920 року кількість учеників у „гай-скулах“ подвоїлась. Окрім того поширилась система так званих „джуніор гай-скулах“ і „джуніор каледжес“ — рік середнього шкільного навчання, який додається до початкової школи („публік скул“) і рік або два вищої школи, „каледжу“, який доповнює середню шкільну освіту.

Друге помітне явище — це поширення досвідів над дітьми передшкільного та шкільного віку і, як практичний наслідок тих досвідів, курсів для батьків, систематичні конференції батьків і вчителів та ціла низка педагогічних товариств і курсів виховування дітей.

Врешті протягом останніх літ з'явився новий тип шкіл, який лучить науку, працю (фізичну) і забаву. Такого типу шкіл є вже біля вісімсот.

Тягар удержання шкіл спочиває в Америці передовсім на місцевих громадах — містах, а в другій мірі на стейтах, які також ухвалюють собі шкільні закони і мають нагляд над шкільництвом.

Федеральне правительтво у справах шкіл і шкільного навчання влади не має, але до покриття шкільних коштів причинилось у великій мірі тим, що свого часу віддало стейтам 70.000.000 акрів державних земель, з яких прибуток має йти на освітні цілі, передовсім на школи. Окрім того окремі земельні наділи одержали стейти на удержання хліборобських „каледжів“ і досвітніх станів. В 1927 році Конгрес установив Федеральне Бюро („Бюро оф Елюкейшен“), яке теж не має контрольної влади над справами шкіл і освіти, але збирає матеріали і статистичні дані та допомагає стейтам інформаціями й порадами.

ВСЕ ВАЛИТЬСЯ...

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПРО ГОСПОДАРСЬКИЙ СТАН СРСР.

Кореспондент ньюйорського дневника „Сан“ пише з Риги, що вся промисловість, яку більшовицький уряд розбудовує по плану так званої „п'ятилітки“, летить у пропасть. Він каже, що головачі в Москві це вже зрозуміли і бачать, що справджуються слова Леніна, котрий сказав: „Коли ця розбудова довершиться, то це буде перемогою соціалізму, але інакше неодмінно прийде поворот капіталістичної системи“.

Далі пише той-же кореспондент, що більшовицькі лідери вже зрозуміли, що впадуть разом з упадком „п'ятилітки“, а вона паде на всіх ділянках господарського життя в цілму Радянському Союзу, а саме в промислі, хліборобстві і транспорті. Більшовицькі лідери переконались уже і депевнились, що те, що вони будували в теорії, на ділі не дасться виконати.

Перша річ, що вистарчає засобів. Радянський уряд вже подвоїв цього року бюджет до 12 і пів біліона карбованців на цей скарбовий рік, а що гроша нема ані не може його дістати за кордоном, то розписує раз по разу нові втүрніші позички. Більшовицький комісар скарбу заявив, що не міг добити більше з внутрішньої позички як 40 проц. (хоч по правді це примусова данина і людей силою примушують „позичати“ для уряду).

Промислові трости вказують теж великий спадок у виробництві.

В хліборобстві те саме. Більшовики сподівались, що т. зв. їх „колективи“ чи „колхози“ дадуть їм дві третини збіжжя збору, а тимчасом вони навіть розмірно менше продукують і дають збіжжя, аніж приватні господарі.

От напр. тепер, при осінніх засівах приватні господарі більше процентно засіяли, аніж „колективи“. Але й так ніде не засіяли стільки,

що уряд приписав і сподівався. Найбільше це засіяв Північний Кавказ (Кубань, Ставропольщина, Терщина, Чорноморе), бо 50 проц.; Україна засіяла 40 проц., а в Московщині декуди лише 20 проц. або й тільки 5 проц.

А вже найгірше в СРСР з транспортом, себто залізничними шляхами, які в повному занепаді й упадку. Кореспондент прикінці додає, що пише дневник „Економіческая Жизнь“ з Москви про розвал комунікації.

Але все те — каже він — іще трохи прикрашене і не виглядає так страшно, як дійсність. І в додатку це ще не всі журби радянського уряду.

Все, що він п'янував, валиться, і тут нема для нього рятунку.

З жидівської преси.

Про національну проблему в Польщі.

„Наер Фольксблатт“ з 9. XI. в статті „Уряд і меншости“ порушує ситуацію, що витворилась у Сх. Галичині. Навязуючи до проекту покликання до життя якоїсь міжнародної комісії, якаб взялась посередництва, цей денник стверджує, що жадна закордонна комісія справи не розв'яже, якщо цього не зроблять місцеві чинники. Досі це не сталося, бо жадний уряд не висунув компромісової програми. Всякі признаки вказують на те, що цей стан зміниться. По виборах матимемо уряд опертий на парламентарну більшість. Такий уряд мусить мати ясну програму, між іншим і щодо національних меншин, і передусім щодо українців. Це річ зовсім не трудна. Не треба боятись кличів, які висувують крайні партії, тільки треба паралізувати їхню діяльність в користь партій поміркованих. Це вельми практична тактика, бо крайні кличі наводять тільки тоді в суспільності успіх, коли така суспільність не дістає нічого. Колиж такий суспільності йдеться на зустріч, то в такий суспільності завжди знайдеться прихильність, а якщо деякі групи далі стоять на принципіальних становищах, то вони мусять уступити місце іншим. Щоденник пригадує, що перед війною Австрія вела таку політику по мистецьки. Польща зі своїми територіальними меншинами має завдання значно легше, ніж давні окупаційні держави з поляками. Територіальні меншини в Польщі ніколи не мали своїх власних держав (2!), а господарські умовини не дозволяють нині творити маленькі держави. Більшовики з огляду на свій економічний стан не є для Польщі надто грізним конкурентом“.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 14. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ.

57)

МАЦЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Метелик.

Страшні для тебе мішухи —
Поїдемо! на мене вилізай верхи...
Маю плечі моцні і не такі крихітні.
Які природа нам, зозулькам, приціпила...
Но лїзь! Полинємо під хмари у безмеж,
Куди сама захочеш...

Зозулька.

Вигадали теж!
Спасибі, пане.

Метелик.

Може за високо
Тобі на мене...

Зозулька.

Ні, та...

Метелик.

Лїзь-же з боку!

Зозулька.

Але мене відставиш аж під сам поріг?
Бо інакше...

Метелик.

Пані! я до ваших ніг!

Зозулька (вилізає на плечі Метелика).
Бо перед сном усі ми йдемо до каплиці...
Чи знаєте?

Метелик.

О, знаю!... там, де видко шпичі...
Чи, тихо вже, бо ідемо, ти немов перше...
(Летять і розмовляють у воздузі)
Іада чудова! вітер не пече в лице...

Зозулька.

Ох! пане...

Метелик.

Що таке?

Зозулька.

Мені якось так нудно.

Мабуть... аїж-ж-ж...

Метелик.

О, тепер це трудно!

Запоморочило? на землю не гляди.

Замкни лиш очі...

Зозулька.

Вже...

Метелик.

Краще?

Зозулька (слабим голосом).

Пів білих

Метелик (сміється).

Не мавш летунів ти у своїй родині!

Зозулька.

Це правда.

Метелик.

Ти не винна, що нема зонни!
Бальонів пасажирських ані літаків...

Зозулька.

Нема, на жаль...

Метелик.

Та ми без них приїхали доми...
(Сідає на Соняшник).

Зозулька (розплющивши очі).

Ох, вибачте! не тут... я мешкаю не в полі...

Метелик.

Я знаю... та часу ще маємо доволі...
Ми в друга Соняшника... Якби в своїм...
Підемо покрититись краплею роси...

Зозулька.

Ні, кваплюся...

Метелик.

На мить одну, кохана...

Зозулька.

Я його не знаю... ще й така неабрана...

Метелик.

Я тебе представляю... скажу, що сестра...
Приймуть тебе радо...

Зозулька.

Пізна вже пора...

Метелик.

Ще час... послухай грають пружинки тріости...

Зозулька (ліжково).

Ні сотика не маю.

Метелик (тягне П.).

Там нам дадуть їсти...

(Входять до Соняшника. Завіса).

П. Діа.

Майже ніч. Піджиглена пара виходить від Соняшника

Метелик (підставляє хребет).

Тепер ідем.

Зозулька (вилізає йому на плечі).

Ідем!

Метелик.

Скажи-ж накінець

Щось про Соняшника...

Зозулька.

Любий молодеш!

По книжкому гостить і не питає, хто ми...

Метелик (дивлячись на небо).

Ого! вже тато Феб зарінувся від втоми...
Спішімся...

Зозулька.

І навіщо? Або ми слабі? —

Метелик.

Як бачу, то тепер не квапно вже тобі...

Зозулька.

Для мене важно бути на час у каплиці...

А це-ж банзесенько... Знаєш, там, де шпичі —

Метелик.

Коли тобі не квапно, то й я маю час.

Зозулька (з палом).

Ти дуже симпатичний... Чому, скажи, нераз

Про тебе в світі ширять такі вісті:

„Ще вітрогом, бабій, фантаст і богемістий“.

Метелик.

Го-го! аж так багато!... Хто-ж такий цей світ?

Зозулька.

Я чула від Жука...

Метелик.

Він сп... тобі... ані...

Тому не може бути навіть вітрогомом

Зозулька.

Якби це він один...

(Продовження буде.)

Поучення для мужів довіря листи ч. 11.

Вибірчий закон дозволяє кожній політичній групі, яка виставляє список кандидатів, призначити до кожної Вибірчої Обоводової Комісії свого мужа довіря. Ці мужи довіря мають при виборах велике завдання, бо вони мають слідити за ходом виборів і вважати, щоб все, що здійснюється в часі виборів, відбувалося після приписів Вибірчої Ординації. Отже й у нас українців, у кожному обводі буде такий муж довіря і його заступник. Їх призначить повноваженик нашої округної листи кандидатів. Кожний наш муж довіря одержить від повноваженика відповідне (письмене) уповноваження.

ЯКІ ЗАВДАННЯ МАЄ МУЖ ДОВІРЯ ПЕРЕД ВИБОРАМИ?

Кожний муж довіря повинен вже тепер об'явитися зі своїм обводом, себто знати, які сільські входи до обводу, переглянути списки виборців (остаточно затверджені списки виборців були вилічені до публічного перегляду від дня 4. до 9. листопада 1930 р. включно), щоб визначитися в тому, хто має право голосувати, повідомити всіх виборців, де і коли буде голосування, а найважливіше, щоб всі знали число нашої листи 11.

Для успіху праці муж довіря мусить бути в постійному зв'язку з Обоводним Українським Вибірчим Комітетом і з уповноваженим листи.

ОСТАННЄ ПРИГОТУВАННЯ ВИБОРЦІВ ДО ВИБОРІВ.

За день до виборів муж довіря обійде всіх виборців свого обводу, пригадає кожному об'язок іти до виборів і дасть кожному білу картку з надрукованою цифрою 11. Якщо кандидатів Обоводової Вибірчої Комісії міститиме на другому селі, то слід наняти віз, щоб ним їхати до виборів хорих і старих виборців та жінок.

Картки до голосування одержить кожний муж довіря від свого округного уповноваженого або від Повітового Вибірчого Комітету. Коли з якоїсь причини забракло готових карток, то треба заготовити картки чистого білого паперу, написати на них чорнилом 11 і роздати виборцям.

Особливу увагу звернути на такі села, де людей мало.

ЩО ТРЕБА ЗРОБИТИ В ЛЬОКАЛІ ОБОВОДОВОЇ КОМІСІЇ ПЕРЕД САМИМ ГОЛОСУВАННЯМ?

Бажано (бо так вимагають деякі комісії), щоб кожний муж довіря і його заступник з'явилися до Обоводової Комісії на день перед виборами, щоб показати передсідникові і членам комісії свої уповноваження. А вже є обов'язком кожного мужа довіря і його заступника зробити за день голосування завчасу перед початком голосування. Поки не розпочалося голосування, муж довіря мусить оглянути кімнату (виборчий льокаль), щоб в ній не було ніяких вішок, плакатів і значків; щоб стіл зі скринькою (урни) стояв по середині кімнати; щоб в кімнаті не було нікого крім членів Вибірчої Комісії і мужів довіря виборчих лист. Потім оглянути саму скриньку (урну), щоб в ній нічого не було. Предсідник Комісії приносить картку для голосування. Вони всі повинні бути одностайно калібру, розміром 9×12 сантиметрів і з печаткою предсідника Округної Комісії.

УВАГА МУЖА ДОВІРЯ, КОЛИ ПОЧАЛОСЬ ГОЛОСУВАННЯ!

Коли почалося голосування, то муж довіря, як його заступник, не сміє нічого пропустити мимо своїх уваг. Тому за весь час, поки йде голосування, себто від 9-тої год. рано аж до кінця підрахунку вислідів голосування, муж довіря мусить бути без перерви у виборчому льо-

калі. Колиб він мусів на хвилину відійти, то залишає на своє місце свого заступника. Коли муж довіря зауважить якенябудь надужиття або несправедливості, то робить про це заяву на письмі і долучує її до протоколу.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ГОЛОСУВАННЯ?

Підчас голосування муж довіря сидить за столом разом з Вибірчою Комісією. За весь час ніхто не сміє отворити скриньки (урни) і заглянути до неї. Виборці входять по одному і оголошують своє прізвище й ім'я. Члени Комісії дивляться у списки виборців і коли виборець записаний, то предсідник дає йому коперту, в яку виборець вкладає свою картку, не показуючи нікому, що на ній написано. Ніхто з присутніх не має права з виборцем розмовляти, а тим більше не має права впливати на те, як виборець має голосувати. Виборець вкладає картку до коперти, не заклеює її і так віддає предсідникові, а цей кидає коперту до скриньки (урни). Виборець виходить, а на його місце приходить другий і т. д. В разі сумніву що до особи виборця, предсідник комісії може зажадати від виборця доказу, що це він сам, а не хто інший хоче за нього голосувати. Таким доказом може бути: „документ особистий“, австрійський чи російський паспорт, військовий документ, метрика, витяг з книг населення, студентська легітимація і т. п. Також вистарчить, коли виборця знає особисто хоч один з членів Комісії. Подати сумнів що до особи виборця може також муж довіря і також він може ствердити тотожність особи виборця. На цю справу треба звернути особливу увагу і добре пам'ятати при цьому своє право.

ЯК РОБИТЬСЯ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ?

Підчас підрахунку голосів один з членів Комісії виймає зі скриньки (урни) коперти, виймає з кожної по черзі картку і віддає її предсідникові. Предсідник голосно перечеитує число на картці і показує картку мужам довіря. Муж довіря записує собі всі числа на одному папері, а наше число 11 на другому. Коли вже в скриньці не буде ні одної картки, робиться загальний підрахунок, скільки голосів впало на кожне число. Наш муж довіря мусить особисто переконатися, що в скриньці не осталася ні одна коперта. По скінченні підрахунку муж довіря підписує разом з предсідником і членами Комісії протокол і коли має якісь зауваження, або протести, то долучує їх до протоколу.

ЯКІ КАРТКИ Є НЕВАЖНІ?

Неважними є такі картки: 1) коли картка вложена до коперти, на якій нема печатки, або є якийсьбудь значок; 2) коли на картці не написане число; 3) коли крім числа на картці є якісь записки, слова, або значки; 4) коли картка не є біла, але іншого кольору; 5) коли в коперті є кілька карток з різними числами (коли в коперті є кілька карток з тим самим числом, то важною є лише одна картка, а всі інші предсідник обов'язаний негайно знищити); 6) коли на картці написане число листи, якої в окрузі немає.

ОБОВ'ЯЗОК МУЖА ДОВІРЯ ПО СКІНЧЕННІ ПІДРАХУНКУ!

Як лише скінчиться підрахунок голосів і підпишеться протокол, наш муж довіря мусить негайно повідомити про вислід голосування свого округного уповноваженого і Український Повітовий Вибірчий Комітет.

ДУЖЕ ВАЖНА ЗАМІТКА!

Щоб підчас свого обов'язку мужа довіря не робити помилок, то було би дуже бажаним, щоб кожний муж довіря перед голосуванням познайомився з відносними постановами Вибірчої Ординації. Один примірник Вибірчої Ординації повинен лежати у виборчому льокалі на столі Комісії для публічного ужитку.

Картку до голосування

може кожний виборець написати собі сам. Картка мусить бути біла, чиста, нелінійована і без ніяких знаків. На картці має бути лише одна цифра

11

навіть без крапки (точки). Тому, що є небезпека, що не всі села матимуть друковані картки, хай кожний виборець-українець собі згадає, що це не звільняє його від голосування. Всі українці голосують лише на

11

Як санація хоче здобути виборчу перемогу.

Передруковуємо, разом з наголовком у буквальному перекладі з „Дзєнніка Людового“ з дня 12. п. м.

„До наших рук попав об'язник Б. Б. до їхніх мужів довіря, в якому санація повчає членів виборчих комісій та мужів довіря Б. Б., що підчас голосування треба провокувати мужів довіря опозиційних партій до авантур, щоб під якимнебудь претекстом усунути з комісії.

Такі провокації можуть об'являтися: а) у викликуванні авантур з різних причин, а зокрема коли мужі довіря опозиції звертають увагу на недоцільність і суперечність в законах, пристосованих підчас голосування; б) вечорами, підчас обчислення голосів гасити світло і до робляти голоси; в) вручати мужам довіря опозиції підчас голосування депеші та інші відомості про нагду недугу або смерть членів родини цих мужів довіря, щоб тим чином комісія могла лишитися сама без мужів довіря опозиції.

Об'язник закликає членів комісії і мужів довіря Б. Б., щоб обчислень не вписувати до протоколу словами, а тільки цифрою, бо так можна сфальшувати і протокол і кількість відданих голосів.

Санація втратила всяку віру у виборчу перемогу шляхом чесних виборів. Ціла суспільність живе в великій напруженості та висловлюється проти санації і ось тому санація порішила перевести вибори шляхом обману, щоб цим шляхом цю перемогу досягнути.

Цим шляхом звертаємося до наших мужів довіря, щоб підчас голосування зберегли у виборчих комісіях зимну кров, повагу та не дали втягнути себе в жадну дискусію і не дозволили спровокувати себе жадними депешами та відомостями.

Мужі довіря у виборчих комісіях мусять спокійно видержати цілий день голосування, а підчас обчислення голосів звертати на все пильну увагу.

Крім цього слід рішуче зажадати, щоб кількість голосів була вписана цифрою і словами.

Хай мужі довіря всіх виборчих комісій точно нотують собі кількість відданих голосів і скінчивши обчислення та вписання до протоколу негайно повідомляють про вислід голосування свої виборчі комітети або свої організації“.

Не марнуйте виборчих карточок 11-ки!

з кожного числа „Діла“ й інших українських газет, які підтримують Український Вибірчий Блок, вирізуйте їх, роздавайте серед рідні, знайомих і сусідів та сховайте одну карточку собі до дня виборів! Хай ні одна карточка не пропаде!

11

11

11

11

Дві летючки.

ПОКЛИК ДО „РУСИНІВ“ І УКРАЇНЦІВ.

„Брати селяни!“ „Почтешна громадо!“ — Так звертаються дві різні летючки — одна до українців, друга до русинів, і називають їх голосять на ч. 1. Хто мають бути ті українці, а хто русини, годі аб'ясувати. Як судити з другої летючки, то тут мова про мешканців „червоних (галицьких) земель“, а українців на тих землях найповніший комітет БВВР правдоподібно щойно тепер перед виборами і спеціально для виборів, бо відомо, що санацияна преса знає лише „русинів“.

Обі летючки мають ту саму ціль і в обох є один спільний мотив, але в основі одної й другої ховається в очі велика різниця. Українців поцікавляє „заспокоєнням“, а яким вони довіряють своїм „проповідникам“, які „ведуть український народ до руйни“, а русинів зивається „не змарнувати чотиригодинного добробуту, здобутого могозольною працею!“ (Українці готові в це не повірити.) Одне й друге скріплюється аргументом сили, з якою мовлять, враще жити в епоху.

Автори летючки-відозви до „почтешної громади“ пишуть дуже багато про благодати, які посиляться на виборців, коли вони голосуватимуть на 1-ку, але як судити по закінченні цієї розмашистої відозви, то навіть вони самі не вірять у силу своїх переконувальних аргументів. В противному випадку не вживали би останнього „аргументу“, який ледачі чи в згоді з існуючим виборчим законом. Цей останній аргумент передано дослівно:

„Остерігаємо при томъ, що хто усуне ся відъ голосованія, той поповнить такіи самийи аломинъ, якъ той, хто віддасть свій голосъ на кандидата, ворожого правительству, маршалка Пилсудского.“

Звертаємо також увагу, що в списках виборців буде легко можна перевірити, хто усунув ся відъ голосованія, отже щоби такіи виборці не мавъ потімъ неслухних претенсій до оборони своїхъ справъ.

Котра громада буде голосувати на нинішньому листу якъ на № 1, сама покаже чи она естъ за Правительство чи противъ“.

Варта ще відмітити, що хоч всім українським священикам заборонила духовна влада кандидувати до сойму чи сенату, то в летючці до „братів селян“ читаємо: „Таж Твій пастир, отець духовний, гр.-кат. свщ. Яворський прилучився до табору Маршалка Пилсудского...“ і т. д. Доказ справді великої дисциплінованості й обов'язковості зразкового душпастиря. Обі відозви, і „руска“ і епізодично-українська, є видані ославленим „Рап-ом“.

До всіх Повітових Виборчих Комітетів.

У всіх виборчих справах просимо звертатися на адресу: Краєвий Виборчий Комітет Українського і Білоруського Виборчого Б'юро, Львів, вул. Гродзкіх ч. 2/II. пов. (біля Ринку).

УКРАЇНСЬКИМ І БІЛОРУСЬКИМ ВИБОРЧИМ Б'ЮРОМ.

Король Карло запросив опозицію до праці.

Приватний секретар румунського короля Думітреску повідомив усіх провідників опозиційних партій, що король Карло бажає, аби всі партії вернулися до парламенту та взяли участь у правильному конституційному житті держави. Свого часу покинули були бухарестський парламент такі партії: ліберальна під проводом Братіану і національна під проводом маршала Авереску. Братіану сказав, що скличе на люту засідання управи ліберальної партії для ухвалення постанови в тій справі. Рівночасно просив аденції в короля, щоби міг йому засудити свої погляди на політичне положення. Партія Авереску ще данище заявила, що готова вернутися до парламенту.

Ревізії й арештування.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 8. листопада ц. р. перевів у Помор'янх місцевий постерунок в числі 5 поліцаїв строгу ревізію в Антона Григоровича, аг. „Дністра“. Шукали за нелегальними брошурами і зброєю. Після переведення особистої ревізії в Антона Григоровича і в його сина Мирослава, абс. тімн., відпроваджено їх на постерунок, а ревізія „рвала“ даліше від 4. до 7. год. веч. Тому, що і чого не найшли, випущено Антона, а його сина передержано в місцевій в'язниці 24 год. Дня 9. листопада веч. випущено й Мирослава Григоровича на волю. Також 9. листопада була ревізія від 8.15—13. год. в Зубрицького Михайла, студ. прав, якого арештували й по 5 год. випустили. Забрано у нього при ревізії легальний пластовий журнал.

БРИДЩИНА.

Хоч в селі Суши, пов. Броди, була 1. X. уланська експедиція, яка відвідала читальню і бібліотеку, о. пароху Гаруха та свідоміших селян, то дня 5. XI. ц. р. віхало на прихідство 24 поліцаїв під проводом комісаря з Радехова і 3 тайних агентів, які перевели знову основну ревізію в пароху о. Петра Гаруха, шукаючи за нелегальною літературою. В 5 кімнатах переглянули все основно і до чиста, але нічого не найшли. Таксамо в stodolі перекинули все збіжжя, а навіть дрова і дошки, покладані в стоси. А результат тої ревізії такий, що забрали ману України, видану ще 1919 р. і легально видану книжочку з діточої бібліотеки „Встань Україно“.

РУДКИ.

Дня 10. листопада в год. 11. рано командант держ. поліції в Рудках wraz з 3 постеруновими перевів ревізію в ПСК в Народнім Домі, філії Т-ва „Просвіта“ та в приватнім помешканні голови філії „Просвіти“ Івана Роздольського й урядовця ПСК Володимира Миська в Рудках. Шукали за зброєю і летючками протидержавного змісту та нічого не найшли. На переведення ревізії видав тут. повіт. суд наказ.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Вже цілий тиждень переводить якийсь слідчий відділ в перемишлянській повіті ревізію. За 8-ох підводок їздить від села до села. Між іншим перевів той відділ ревізію в о. Іллі Бобилка, пароху Плетенич. Ревізія, що тревала кілька годин, не дала ніякого вислідку. В селі відвідали також місцевого дяка Андрея Грицонеса та господаря Теодора Черника.

КОПИЧИНЕЧЧИНА.

Відділ поліції перевів у днях від 31. жовтня до 3. листопада ц. р. ревізію в Копичинцях і в ювіті. В Копичинцях перевели ревізію в Народнім Домі, в Союзі Кооператив, у д-ра Биха, д-ра Безпалка о. Шанковського, о. Чорняка, у дир. Союзу Кооператив Шмаса Василя, Помор'янского, Петрицького Романа, у дир. Народнього Дому Довганя, у д-ра Бабія, дир. „Р. Школи“ Пенцака, у всіх учителів „Рідної Школи“, у п. Іванни Мамотюк, Анни Должанської, Замрико-тійної, Гнатюка Олексія, А. Петрицької, Дам'яна Стадника, Гринька Безкоровайного, Гемби Богдана та інших. Після ревізії декого переслухали. Не арештували нікого.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Вийшли на волю по тримісячному побути в Бригідках Малюца Іван і Романюк Антін, що були арештовані у справі нападу під Бібркою і за промову в пластовому таборі.

Дайте доказ, що памятаєте про інвалідів УГА!

Чи ви вислали свою лепту на допомогу інвалідам УГА? Цього листопаду ніхто до вас за нею не зайде; пішліть її негайно самі! Ваша лепта не піде на марно. Вона сповняє свою велику ціль!

Лавреат Нобля.

Ніодин із письменників, про яких згадували як кандидатів на найвищу літературну нагороду всесвітньої преси протягом місяця не дістав її минулого тижня. Комітет премії Нобля признав цю честь Сінклерові Льюїсові, якого імя згадували між іншим минулого року. Є це перший Ноблівський лавреат — американець.

Польська преса подаючи перші звістки про нього переплутала його з більше відомим, багатим старшим письменником Антоном Сінклером. „Сінклер“ є в Льюїса іменем, а не прізвищем.

Сінклер Льюїс уроджений 1883 р. Його твори такі: „Наш добродій Рен“, „Слідами сокола“, „Інтерес“, „Свіжий воздух“, „Головна чулка“, „Бєбіт“, „Арровсміт“, „Ельмер Гентрі“ (імена). Аптон Сінклер, якого „Нетри“ вийшли колись у перекладі в „Літ.-Наук. Вістнику“, уроджений у 1878 р.; є автором цілої низки повістей, спрямованих проти зловживань і облуди американських мільйонерів: „Король Мідас“, „Капітан промислу“, „Метрополія“, „Король Вуголь“, „Нафта“, „Бостон“.

Більшовицькі інформації.

Всім українцям під Польшею відомо, чому цього року 1. XI. не було жадних урочистих богослужень. Натомість „Пролетарська Правда“ пише під заголовком „Шептицький і далі прислужується“, що: „Митрополит Шептицький наказав духовенству та вірним не влаштувати 1. XI. жадних демонстрацій пам'яті українців, що полягли в боротьбі з польським військом“. „Червона Газета“ пише: „В той самий час у українська буржуазія з УНДО-ня плазує коло польського чобота, шукаючи мирного порозуміння. За кошт ганебного продажу інтересів працюючого українського народу УНДО намагається разом із польським фашизмом атихомити маси селянства“. Рівночасно ті самі більшовицькі газети мають відвагу помішувати поруч з такими статтями, вісти про арештування голови УНДО-ня д-ра Левицького, редактора „Діла“ В. Мудрого та інших „фашистів“, які „лижуть руку польським фашистам“.

В „Червоній Газеті“ читаємо також, що „Митрополит Шептицький закликає людність цілувати польські ноги“, а під тим заголовком зміст пастирського листа.

3 життя на Радянській Україні.

„Комуніст“ пише, що над Доном робітників відмовилися брати участь у роботі т. зв. штурмових бригад, заявляючи, що коли вони голодують і ходять босі, то працювати не можуть. В селі Дмитрівка селяни напали на секретаря ради Черкасова і ранили його 12 ударами ножи. Равено так само делегата центрального комітету партії Нікітіна. У Гречанах під Проскуровом селяни напали на магазин комуні і розібрали збіжжя, за що арештовано 5 селян.

3 більшовицького хаосу.

А. Т. Е. Рига. У зв'язку з усуненням Рикова з політбюро партії в провідних радянських колах повстав проєкт скасувати дотеперішні назви місцевостей, фабрик і рідничих комун, які носять імя Рикова чи Бухаріна. По вигнанні Троцького, Раковського й інших провідників опозиції, Сталін видав наказ змінити ці назви, щоби цілковито усунути все що нагадує б. радянських достойників.

Ще п'ятнацять мільйонів контр-революціонерів.

Рига, А. Т. Е. Рада народніх комісарів видала нову виборчу інструкцію про вибори до рад, що мають відбутися в грудні. Інструкція позбавила виборчих прав усіх селян, які в означений час не віддали радянській владі збіжжя, за що їх усіх зачислено до „кулаків“ без огляду на мастковий стан. Через ту інструкцію в С. Р. С. Р. майже 15 мільйонів горожан позбавлено горожанських прав.

— Муссоліні чистить італійську мову. Муссоліні, здається, прочатав пильно наш «куток мови» в «Ділі» і постановив забратись та- кож до боротьби із чужими словами в італій- ській мові. Йому це йде легше, як нам, бо він

має гроші і визначає 25 зрів нагороди для кожного, хто замість вживаного одного чужого слова, придумав якийсь рідне слово. Навіть наукові терміни заступають в Італії італійськими словами. Слово „готель“ було важко змінити, та всеж його заступлено італійською назвою і тепер всі власники готелів дістали наказ перемальовувати вивіски, усуваючи чуже слово „готель“.

— **Кожний мешканець Данії має корову.** Статистика вказує, що Данія, яка має 3 мільйони населення, має також 3 мільйони коров, так що на кожного горожанина Данії припадає одна корова. Крім цього Данія має 5 мільйонів беврог і 500.000 коней.

— **Прага проти Гітлерівців.** До Праги приїхав один з провідників німецьких Гітлерівців, д-р Гобельс і хотів вголосити для студентів реферат про рух національного соціалізму. Чеська влада заборонила йому читати цей реферат.

— **Слоні не люблять прапори.** Дня 10. ц. м. у Лондоні відбувся традиційний похід з нагоди записання нового лорда-майора. У похід велено також чотирьох слонів. Слонам зомусь не подобались прапори, несені студентами, і вони кинулись на студентів, ранили кілька осіб, а один слон вирвав трубою з рук студента прапор та кинув його під ноги. Серед публіки склався переполох. Взагалі наслідком цього випадку було ранених 20 осіб.

3 театру.

ТЕАТР „РІЖНОРОДНОСТЕЙ“: „ДОРОТЕЯ АНГЕРМАН“, п'єса на 5 дій Г. Гауптмана.

Не бачили ми Гауптманівської п'єси давно на якійсьбудь красній олені. Гауптман від часу нагороди Нобля (1912) перейшов більше на прозу — на великі повісті. Його передостанній романістичний п'єси („Індіполіс“ „Веланд“) зазнали повної невдачі. В останній „Доротеї Ангерман“ він вернувся до натуралізму, що приніс йому в театрі найбільше лаврів, а „Віаніком Геншлем“.

6 це трагедія чесної, чутливої, інтелігентної, майже ідеальної доньки пастора, яка паде жертвою легкосердного, молодого лезащо: кухаря; він зводить її. У Доротеї кохався одночасно доцент університету і вона кохала його; та коли він освідчується їй, вона не встигла сказати йому всієї правди. Покищо вони в так не можуть поборатися — доцент має за малу платню. Колиж він стає професором і повертається до неї, щоб повторити освідчення — вона знову не встигла признатись, що вагітна. Одночасно батько-

пастор дізнається про все. Він приносить лоньку вийти за кухаря і вишле її з ним до Америки, щоб загладити весь скандал, у прилюдній оцінці. Доротея айде на дно, в памулі півдороскої навалочі. Все те, що діявся пізніше — важко оповісти і сажне. П'єса стає кримінальною хронікою в ролі „Історії гріха“ Жеромського, з якою має чимало спільного.

Враження перших двох дій сильне; нагадується Гауптман із вірливою любов'ю. Та з менту, коли акцію переносить до Нью-Йорку, пернісна ідея твору затирається пораз більше епізодами з бульварного роману. Нема ніякого глазу в нежланім бунті Доротеї, щоб залишитися при невинісній їй мужі саме тоді, коли давній канлілат до її рука, професор, переїхав за нею море і хоче забути про все її минуле.

П'єса стає дивною мішаниною анекдотичних сценаріїв із найслабшого репертуару Сюдермана і суспільнісних нахилів Гауптмана, коли він вкладає в уста Доротеї палкі обвинувачення на адресу суспільного ладу. Філософічні рефлексії про вчинки героїв і про прихми життя до релігії затемнюють плутанину подій і людей, зрештою появляних шуттерними шнурками допільності. Гауптман наперемінно ідеалізує свою героїню і спихає її в калюжу — навіщо? важко збагнути.

Вся п'єса мала би бути обвинуваченням „брутальності життя“ і людей, або, повної їх невідповідальності. Вина, кара, докори совісті, сліпа рука долі (призначення), гра припадку — все вусміш. Ібсен до останньої своєї п'єси оберігав ідею драматичної концепції та композиції. Гауптман — яка іронія! — попав у найгіршу маперу суперника всього свого життя: Сюдермана.

П'єса була виставлена майстерно. Дієві особи жили, ворушували, поривали. Пастор (Хмелетський) був прегарним себелюбом, куховар (Бролевич) ідеальним ледарем. — Страхопий, Дамєнський арлякові. Ваа Кунценічана в заголовній ролі мала театр тріумфу; в останніх діях нагадувала Грету Гарбо. Всі, що люблять „сильну драму“, мали з чим змірити свої нерви. П'єса, завдяки своїй режисерії має вигляд не швидко зійти з репертуару.

М. Р.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосюз“ платив кооперативам дня 12. листопада п. р. масло пріма експортне солоне 4-60 зод. масло пріма бльонове несолоне 4-60 зод., літра молока 0-38—39 сотників, літра сметани 1-70 зод., копа верш 12-50 зод. Тенденція цін знижкова.

Дописи.

СТРИЯ. (Передвиборчий рух. — Театр ім. Старицького. — Воли. — Музичний Інститут. — Спортове т-во „Скала“. — Т-во „Українських Жінок“. — Освітні виклади.) Чим ближче до виборів, тим замітніше зацікавлення громадянства. Всі комітети працюють дуже інтенсивно, хоч голі згори переболіти, що може статися в останнім моменті. — У четвер 6. ц. м. театр ім. Старицького виставив комедію „Детектив“ Ясінського. Завдяки витревалій праці зир. Коссака Василя та членів театрального гурту, вистава вийшла дуже добре. В першу чергу треба згадати про гру пп. Коссака Ірини, Сташкова, Солтиса, Солтисової, Івасківної. Гра вказує на великий поступ у театральній грі і дає запоруку гарного розвитку молодого стрийського театру. Також менші ролі, виконані пп. Василішиною, Костівом та Петрівною були владно виконані. При цій нагоді мусимо зазначити, що публіка заповнила сяду вчасно і не було ніякої рації гаяти з початком вистави, аж до вигуків аудиторії. Театр виникнує вже підготовку вистави „Пісні в лісах“, яку дасть ще в листопаді з нагоди 25 літнього ювілею спеціальної праці заслуженого директора В. Коссака. Може театру ім. Старицького міг би у порозумінні з філією Т-ва „Просвіти“ влаштувати режисерські курси для провідників просвітнянських, аматорських гуртів. — „Воли“ приготувалась до концерту в честь Івана Франка, фреквенція співаків збільшується поступово, а його артистичний розвиток слідий вже значно. — Музичний Інститут під проводом пп. Котовича і Форостинія ширить музичну культуру з великим успіхом призначуючи собі чимраз більше учасників. — Спортове т-во „Скала“ тішиться повним признанням стрийського і позаміського громадянства. Тепер заходиться коло зорганізування зимових спортивних вправ і гор. — У т-ві „Українських Жінок“ вже інтенсивна праця спільно з „Просвітою“ щодо поїздок, викладів і практичних вправ з обсягу господарчого та культурного звання жіноцтва стрийської округи. Крім передового в Стрию курсу варіння для жінок, має т-во на меті заснувати подібні курси по селах Літочих садків в повіті 11. Керму в цій праці ведуть пп. Домбчевська Ірина і д-р Калуский Вол. — Освітні приклади викладач ведені що зими, окремим комітетом під проводом проф. Шісика підніються небавком ще цього року. А. В.

— 0 —

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Миський Театр:
Четвер, 13. листопада, год. 7-30 веч.
Фіналка з Монмарт'ю.
П'ятниця, 14. листопада, год. 7-30 веч.
Фіналка з Монмарт'ю.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 13. листопада, год. 7-30 веч.
Доротея Ангерман.
П'ятниця, 14. листопада, год. 7-30 веч.
Доротея Ангерман.

Малий Миський Театр:
Четвер, 13. листопада, год. 7-30 веч.
Перша пані Сельбі.
П'ятниця, 14. листопада, год. 7-30 веч.
Перша пані Сельбі.

„Театр Новин“ в сіді кіна „Кольосей“:
Четвер, 13. листопада, год. 7-30 веч.
Королева матка прем'єра.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова філм: „Ніч на солов'я“ (Ів. Петрович).
КАСІНО: Звукова філм: „Співець гір“ (Льорене Тібетт).

КОПЕРНИК: Звукова філм: „На Сибір“.

КОЛЬОСЕЙ: Нечиніє.

ЛЕВ: Звукова філм: „На Сибір“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова філм: „Надзвичайний випадок“.

ОАЗА: Царський кур'єр. (Іван Мошкін).

ПАІ: Трагедія Габсбургів (дві серії разом).

ПАЛІАС: Звукова філм: „Дорога до раю“ (Ольга Чехова).

ПАСАЖ: Пат і Патахон як королі мови. Звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: Весна почувань.

РАІ: Звукова філм: „Поганин“ (Ракон Новаро).

ХІМЕРА: Терниста доля.

ФАТІМОГІАНА: Бригада смерті.

СТИЛЕВ: Місто чудес (Фербенкс). Залюблений нещасний.

УПІХА: Біле пекло Піз Пазю. Довбровольці.

Програма радіо.

Четвер 13. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 12-35 Шкільний концерт. Гельсінгфорс (221,4) 17-00 Радіоректор. Лондон (356,3) 13-00 Концерт солістів. Талін (401) 19-05 Гріг „Пер Гінт“, Шуберт, Вах, Біне, Берлін (419) 16-30 Солісти. Харків (426) 20-00 Концерт. Рим (441,2) 12-45 Легка музика. Прага (486,2) 12-30 Оркестр. Відень (516,3) 19-35 Капела. Ленінград (1000) 16-00 Концерт. Будапешт (550,5) 17-40 Солісти. Париж (1724,1) 21-45 Фортеля і пісні.

П'ятниця 14. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 20-15 Концерт фізгармонії. Гельсінгфорс (221,4) 17-25 Квартет мандоліністів. Копенгага (281) 20-00 Концерт. Лондон (356,3) 13-00 Радіоректор. Берлін (419) 18-45 Мадридський пісні. Харків (426) 16-00 Гумор і сатира. Рим (441,2) 12-45 Радіоконцерт. Прага (486,2) 16-30 Музика. Будапешт (550,5) 17-30 Мадридські арії. Париж (1724,1) 16-45 Концерт. Москва (1481) 15-00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакції не відповідає

На „Рідну Школу“ вложили ВП.: Д-р Олександр і Софія Мальчики, Львів 100 зод. з нагоди свого віччання; збірка на весілля у Панства Калініна в Ходорові 36 зод. і 2 ам. дол. — ВП. Жертвотворцям складає щире подяку Головна Управа.

Подяка. Б. в'язні стрийської тюрми Гринь Барабаш, гімн. уч., Роман Виницький, студ. техн. і Осип Федущак, абс. гімн. складають щире подяку за кидкарзову інтервенцію і цій справі Вп. д-рові Гарасимові, д-рові Домбчевському, д-рові Лужецькому і п-і М. Кравців та іншим паням за їхню невичайно добродійну опіку. — По моїм виході з сідіної в'язниці в

Зборові у дні 8. XI. складаю подяку Вп. Панстау В. В. Кудикам за доставку харчів і моральну поміч, як також за правничу допомогу Вп. Панам: д-рові В. Думенчукові в Зборові і д-рові Я. Олександрові в Золочеві. С. С. Службинцям Пр. Д. М. в Поморянах також велике Спасибі! — Махнінці, 10. листопада 1930. — о. Матія Гуньовський.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає

ПЕРЕПИСУЮ на машині в українській польській та німецькій мові. Виконую також поможування. — Л. Котелька, Львів, Бічна Зеленої 93 ц. або скринька 106. 835 3—5

ФОРТЕП'ЯНИ І П'ЯВІНА нові і уживані на різні піни, знаменні з першорядних фабрик продає — міняє — Ганак. Підсудського 21, перший поверх. 816 6—10

ГАРНІ вибрані гриби (найменше 5 кг.) по 12 зод. 1 кг., повила в чистих слинках на пукрі в 5 кг. діжках 14 зод., чиста овеча бриндя в 5 кг. діжках 14 зод., пчільний мід в 5 кг. башанках по 23 зод., волоські горіхи в 5 кг. мішочках 17 зод. — посилає франко за підсильною фірма Мендель Штуммер Косів к. Коломиї. 866 2—10

БІЖУТЕРНО, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за голяку і на рати від десятиліт ат у цілм краю внаа фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ТРИ КІМНАТИ з кухнею, повний комфорт, коридорова система, також кавалерська кімната з уживанням дазнички до винайму від 1. грудня ц. р. — Відомість в Адм. „Діла“. 873 1—3

КІМНАТА умебльована для 1—2 осіб з удержанням або без до винайму Гелінга 24 партер. 879 1—3

ПАМ'ЯТАЙТЕ добре, від шкільної лавки — Мандя чинять сто сотників за різні направки. — Вул. Копернік, напроти Кіна. 772 5—7

ІНСТРУКТОРКА солідна потрібна зараз до двох дівчаток з III року учительської семінарії і VII класи шкільної з поданням умови. Гра на скрині потрібна. — Уряд парохіальний Волчків від Заболотів. 875

ОЛЕКСАНДЕР ГРИПЕК в Америці пошукує сестри Анни, яка перед війною віддалася за львівського фризера. — Зголоситися листом до: Galara Verbaui, почта Jurcauti, Bucovina, Romania. 876 1—2

ПОКІЙ і кухня, півкомфорт, в новім будинку кооператива „Кресовий Дім“ ч. 6. на „Філіппівці“ (горішня Горосевича), за місячним чиншом зод. 80, тримісячним давціллям забезпеченням і одностороннім контрактом, зараз до винайму. Сторож покаже. 877

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає

Спеціаліст целулюзів, серик і шовку

д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Ширіть наш часопис!